

Introducció

Joaquim Casal i Meritxell López

La REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA va néixer l'any 1995, editada per l'Associació Catalana de Sociologia (ACS), filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Raimon Bonal¹ n'era el director i l'ànima i estava acompanyat en aquesta tasca per un consell de redacció vinculat directament a la Junta de l'ACS. Promoure l'emergència i la continuïtat de la REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA era un repte important que Raimon Bonal va assumir i després Carles Prats i Encarna Herrera han estat clau en la seva continuïtat. En la presentació del primer número de la revista, Bonal explicita que, lluny d'entrar en competència amb altres revistes catalanes,² l'aparició de la revista suposa un eixamplament del panorama científic de la sociologia a Catalunya. Aleshores, Bonal, en nom del consell de redacció, esmenta que la revista té dues opcions prioritàries: primerament la catalanitat, en l'aspecte lingüístic però també en el territorial, i la segona prioritat és el lligam amb els socis de l'Associació Catalana de Sociologia i particularment amb els sociòlegs més joves. A la presentació del primer número es constata la diferenciació entre els sociòlegs

---

1. Raimon Bonal va morir sobtadament l'any 2001. Havia desenvolupat una llarga tasca com a sociòleg juntament amb Joan Costa a la Fundació Jaume Bofill des dels seus inicis i havia estat professor de sociologia primerament a l'ICESB, posteriorment a la UAB i en el darrer tram vital a la UB. La seva participació a les juntes de l'ACS és recordada per tots sobretot per la força que va imprimir a l'ACS amb l'aparició de la REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA i amb el segon Congrés català de sociologia a Girona.

2. L'any 1995 en el panorama català s'editen regularment les revistes *Papers de Sociologia* de la UAB i *Perspectiva Social* de l'ICESB.

catalans formats en universitats d'altres països i els sociòlegs que ja tenien formació inicial a les dues universitats catalanes. En tot cas, una diversitat en la formació que va directament lligada al procés d'institucionalització de la sociologia com a tal.

L'emergència d'una tercera revista catalana de sociologia a mitjan anys noranta era, certament, un indicador d'un avenç en la institucionalització de la disciplina. Als anys noranta hi ha tres canvis que tenen molt a veure amb aquest procés: en primer lloc, el reconeixement de la formació inicial en els plans d'estudis a les universitats Autònoma i de Barcelona com a titulació específica i independent. Segonament, la democratització de les institucions polítiques genera necessitats d'emetre diagnòstics sobre la realitat social, cosa que constitueix un eixamplament de camp i de perspectiva. En tercer lloc, el canvi social i cultural accelerat i turbulent d'un capitalisme tocat per l'informacionalisme i la globalització comporta transformacions en la percepció social i es fan demandes explícites a la sociologia de contribuir a aquesta anàlisi social. De fet, es pot dir que la institucionalització primera a Catalunya arrenca amb iniciatives com les de l'ISPA o l'ICESB, es consolida en la formació inicial de sociòlegs i conclou en l'associacionisme de sociòlegs, sigui a l'ACS, sigui al Col·legi de Politicòlegs i Sociòlegs (COLPIS), que també aporta una revista professional (*Àmbits*) que és expressió de la seva consolidació com a organització col·legial.

Tanmateix no és gens fàcil consolidar una revista en la seva periodicitat i regularitat al llarg del temps. Raimon Bonal, Carles Prats i Encarna Herrera saben el que costa tancar números o gestionar-ne l'edició. Però, tot i això, des d'aleshores la REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA ha sortit regularment fins a la darrera edició del número 21 enguany. Han passat més de deu anys i el procés d'institucionalització ha entrat en una segona fase marcada per la consolidació de les institucions promotores de la sociologia en la formació (departaments d'universitats, ACS i COLPIS), la promoció de recursos addicionals a la recerca (beques, ajuts, concursos o encàrrecs) i els grups de recerca social i la consolidació d'entitats i empreses que tenen en la sociologia professional un referent (mercat de treball, pràctiques professionals, etc.). Tanmateix aquesta segona fase està gravada també per una insuficiència en la consolidació professional i una presència limitada en àmbits socials coberts per altres perfils professionals similars.

Però, més enllà del procés d'institucionalització (i les seves limitacions i servituds), el pas de segle també ha suposat canvis importants en la comunicació telemàtica. La REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA, en els seus primers deu anys de vida i la vintena de números

---

editats, ho ha fet sobre paper; ara ho farà electrònicament, per bé que els números editats en paper són consultables via internet al lloc web «Revistes científiques en línia» del portal de l'IEC. El pas a una revista electrònica té dues raons de fons.

Enguany la Junta de l'ACS, mitjançant la promoció i el suport de la doctora Maite Montagut, professora de la UB i membre de la Junta de l'ACS, assumeix el repte d'editar anualment un llibre en el qual experts en sociologia pretenen posar negre sobre blanc els principals esdeveniments de l'any i el seu impacte en termes de societat catalana.³ En segon lloc, l'adequació al canvi tecnològic: en la conversió de la RCS a format electrònic hi ha l'objectiu prioritari de la millora de la qualitat de la revista i la seva difusió en l'àmbit internacional.

Les revistes electròniques tenen actualment una importància creixent en el món acadèmic i professional i són exemple de les millores que han experimentat les tecnologies de la informació i la comunicació. La transformació de la revista en format digital creiem que n'augmentarà la difusió i alhora la redefinició d'objectius i procediments de qualitat suposarà el manteniment i la promoció de la revista en l'escala del reconeixement científic.⁴ El format electrònic comporta innovacions en la configuració del consell de redacció, assessors i avaluadors, així com variacions en la normativa de presentació d'articles.⁵

Però aquest número 22, que és el primer en format electrònic en línia, pretén establir un lligam entre la primera època (format paper) i la segona època (format electrònic) amb la idea de fons de reconèixer l'aportació dels sociòlegs que han contribuït amb els seus escrits als primers vint números. És clar que aquest número només podia tenir una selecció d'articles i el criteri de selecció en cap cas no ha estat el de qualitat o càrrec, sinó el de reflectir les temàtiques que més han estat presents en els primers vint números. Llevat dels primers números (de caràcter miscel·lani), la revista ha seguit la línia de produir números monogràfics que són un reflex dels grans temes que han estat objecte d'estudi i atenció de la sociologia catalana: la crisi del l'estat del benestar, les migracions no comunitàries, els nous moviments socials, els processos de producció i reproducció de les desigualtats socials i la sociolingüística. És per això que la tria

---

3. Maite MONTAGUT (coord.), *Societat catalana 2007*, Societat Catalana de Sociologia, IEC, 2007.

4. Per a la millora de la qualitat de la publicació, entre els objectius prioritaris de la REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA es preveu l'acompliment de la normativa ISI (Institute for Scientific Information) de revistes científiques.

5. Consulteu la normativa de presentació d'articles.

---

d'articles ha manllevat un article de cada un d'aquests temes. Val a dir, però, que el primer article, signat per Raimon Bonal, fa una aproximació a la sociologia a Catalunya, i s'ha triat en part per consolidar el primer procés d'institucionalització i en part com a reconeixement i memòria d'un sociòleg que tant va fer per aquesta REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA.

El segon article, firmat per Maite Montagut i Sebastià Sarasa, fa una revisió de la teoria de l'estat del benestar sobretot en la perspectiva dels estudis comparats i la capacitat explicativa de les teories de l'estat benefactor en els canvis i mobilitzacions. Aquest article es complementa amb els de José Antonio Noguera i Josep Adelantado entorn del debat sobre la desestatalització del sistema públic de protecció social a Espanya.

Les migracions han ocupat un lloc recurrent als anys noranta, sobretot per l'onada de migracions no comunitàries que ha modificat substantivament l'estructura social a Catalunya, i per les conductes i representacions socials dels ciutadans. L'article d'Encarna Herrera presenta una reelaboració de la cultura d'origen en el transcurs de l'experiència migratòria i proposa l'adopció d'un concepte de cultura com a conjunt d'estratègies adaptatives. Es considera que abordar l'estudi de la integració dels immigrants remet al tema de la desigualtat social i als processos d'exclusió i inclusió social en la societat d'arribada. Aquest article queda complementat amb l'aportació d'un article col·lectiu sobre les dones marroquines escrit amb motiu del primer Congrés de joves sociòlegs que es va celebrar el 2000 a la UB, on la recerca se centra en el canvi de rols de la dona dins el procés migratori i els factors de diferenciació entre la societat d'origen i la d'arribada.

Els moviments socials han estat el tercer eix de reflexió, sobretot en relació amb l'emergència de nous moviments socials en el context de la segona modernitat o postmodernitat; l'article de Xavier Godàs, Ramon Flecha i Teresa Sordé suposa l'aproximació teòrica a les interpretacions dels moviments socials des de la teoria sociològica i les conseqüències d'una interpretació basada només en l'antiautoritarisme sense tenir prou en compte els aspectes emancipadors dels moviments socials.

La desigualtat social és un tema recurrent i fonamental en l'anàlisi sociològica; de fet, la major part dels articles dels primers vint números editats en paper reflecteixen el vincle temàtic de la sociologia amb les desigualtats socials. Salvador Giner centra el tema en un article d'enfocament teòric en relació amb les manifestacions de la desigualtat en el poder i l'autoritat, la classe i la subordinació i el privilegi i l'estatus. Miguel Mateo i Clemente Penalva aporten una visió

---

sintètica de les diferents conceptualitzacions (desigualtat, pobresa i exclusió) amb la finalitat de fer concrecions per a un mesurament de les desigualtats (indicadors, tècniques i instruments de mesura), per concloure amb una sèrie de propostes metodològiques i tècniques cap a una reconceptualització més oberta i plural.

El treball ha estat un tema objecte d'atenció tant per la tossuderia de les taxes d'atur, com per la concurrència de les dones al mercat de treball, com per les formes d'individualització i flexibilitat. Francesc Gibert, en el seu article que prové d'un monogràfic sobre sociologia del treball que aplega principalment comunicacions del tercer Congrés català de sociologia (Lleida), qüestiona les noves formes de treball en termes d'ajustament a la flexibilitat fent un repàs dels escrits teòrics i les descripcions del canvi i els efectes en les relacions de treball.

Finalment, la llengua catalana ha estat un element permanent i el darrer número en paper així ho expressa. Paquita Sanvicén aporta un estudi sobre els condicionants de la planificació lingüística en un context global i multicultural.

En resum, aquest número 22, que és el primer en la fase de la REVISTA CATALANA DE SOCIOLOGIA com a revista electrònica, ve a ser un enllaç del passat amb el futur i permet reconèixer l'aportació desinteressada de molts autors durant deu anys amb anàlisis sociològiques dels esdeveniments. Tanmateix val a dir que la reproducció dels articles és idèntica i no en suposa cap posada al dia; en part algunes dades aportades han quedat sobrepassades, però l'anàlisi sociològica n'expressa la perspectiva.